

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-08>

УДК 342.7

А.А. ДЬЯКОВА,

аспірантка юридичного факультету

E-mail: a.a.dyakova22@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1900-8868>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4

ЮРИДИЧНІ ПІДСТАВИ ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК НОСІЇВ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД

АНОТАЦІЯ. У статті аналізуються юридичні підстави для обґрунтування правового статусу засуджених саме як носіїв конституційних прав і свобод, а також потреби у комплексному аналізі цієї проблематики з точки зору науки конституційного права України. Адже такий підхід виступає як важливе й необхідне доктринальне підґрунтя для комплексного удосконалення пенітенціарного законодавства та практики його реалізації. Проте на підставі аналізу здобутків сучасної правової доктрини констатується той факт, що таких досліджень явно бракує. Натомість, основна увага приділяється дослідженню прав і свобод осіб, що відбувають покарання у межах інших юридичних наук. Доводиться теза про те, що погляд на названу проблематику з точки зору науки конституційного права України дозволить розкрити ті фундаментальні та найважливіші аспекти, які об'єктивно не можуть бути виявлені у межах дослідження інших юридичних наук. Так, зокрема, це дозволить поглянути на існуючі права, свободи та обов'язки засуджених критично та під кутом зору високих конституційних стандартів у цій сфері, а також сформувати наукове підґрунтя для докорінного реформування правового статусу засуджених та внутрішньо-організаційних механізмів його забезпечення.

На підставі аналізу конституційного тексту робиться висновок про суттєву увагу конституціонодавця до правового становища засуджених в Україні. Такий підхід надає цьому статусу не лише стабільність та визначеність в умовах сьогодення, але й чітке спрямування на майбутнє. У зв'язку з цим, зазначається, що формування конституційно-правового статусу засуджених здійснюється не лише завдяки конкретним конституційним нормам, що стосуються цих питань, але й завдяки юридичним властивостям Конституції України як нормативно-правового акту та природі покарання, на підставі призначення якого особа набуває статусу засудженого.

З урахуванням вищевикладеного робиться загальний висновок про те, що на сьогодні є всі підстави для того, аби говорити саме про конституційно-правовий статус засуджених в Україні, що зумовлено тим, що такі особи є повноцінними носіями конституційних прав і свобод. У зв'язку з цим, актуальним є погляд на названу проблематику з точки зору науки конституційного права України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: конституційно-правовий статус осіб, Конституція України як Основний Закон України, конституційно-правовий статус засуджених, носії конституційних прав і свобод.

Як цитувати: Дьякова А.А. Юридичні підстави для обґрунтування правового статусу засуджених як носіїв конституційних прав і свобод. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право»*. 2023. Вип. 35. С. 79-85. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-08>

In cites: Diakova A.A. (2023). Legal grounds for justification of the legal status of the convicted as bearers of constitutional rights and freedoms. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series «Law»*, (35), P. 79-85. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-08> (in Ukrainian)

Актуальність. Проблема забезпечення конституційно-правового статусу засуджених в Україні є однією з найважливіших на сучасному етапі розвитку державності. Зумовлено це тим, що з одного боку засуджені користуються всіма правами людини і громадянина, передбаченими Конституцією України, за винятком обмежень, визначених законом і встановлених вироком суду (частина

3 статті 63 Конституції України), а з іншого – тим соціальним запитом, що сформувався у суспільстві стосовно функціонування пенітенціарної системи та можливостей реалізації покарання, яке не може бути жорстоким, нелюдським та таким, що принижує гідність засудженого (част. 2 статті 28 Основного Закону України). У зв'язку з цим, дослідження правового становища

засуджених з точки зору науки конституційного права України виступає як важливе й необхідне доктринальне підґрунтя для комплексного удосконалення пенітенціарного законодавства та практики його реалізації.

Виклад основного матеріалу. Аналіз здобутків сучасної правової доктрини дозволяє констатувати той факт, що досліджень цієї проблематики з точки зору науки конституційного права України явно бракує. Натомість, основна увага приділяється дослідженню прав і свобод осіб, що відбувають покарання у межах інших юридичних наук. У першу чергу, йдеться про дослідження у межах спеціальності 12.00.08 - кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. Зокрема, у межах цієї спеціальності варто виокремити дослідження О. В. Краснокутського, присвячене міжнародно-правовим механізмам забезпечення прав засуджених до позбавлення волі, О. О. Прасова, що стосується кримінально-виконавчих засад забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі та ін.

Вказана проблематика розглядалася і під кутом зору процесуального статусу засудженого. Так, Л. Я. Стрельбіцька захистила дисертацію за темою: "Процесуальний статус засудженого в кримінальному провадженні України" у межах спеціальності 12.00.09 — кримінальний процес і криминологія; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. У межах цієї спеціалізації варто назвати також і дисертацію, захищену Н. Г. Габлей "Засуджений, виправданий як суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності".

Крім того, названа проблематика опосередковано піднімається у межах досліджень, проведених науковцями, що належать до спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес. Так, серед указаної спрямованості можна виділити роботи таких дослідників: Ю. Д. Гусак Адміністративно-правове регулювання режиму утримання осіб в місцях несвободи, А. М. Легенький "Адміністративно-правове забезпечення реформування пенітенціарної системи України в умовах євроінтеграції"; О. О. Яворська "Адміністративно-правові засади забезпечення особистої безпеки засуджених у виховних колоніях України", О. С. Почанська "Адміністративно-правове забезпечення прав громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні".

Зустрічаються майже поодинокі дослідження названих питань у межах спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права історія політичних і правових учень. Зокрема, можна назвати історико-правове дослідження, проведене В. В. Россіхінім. Але воно лише опосередковано стосується правового статусу засуджених, оскільки основну увагу було приділено питанням ролі та місця пенітенціарних установ у радянській моделі державності України.

І нарешті, названі питання піднімаються і в межах науки міжнародного права (спеціальність 12.00.11). Так, Ю. О. Толстенко розглядала питання міжнародного співробітництва у сфері пенітенціарної системи, а саме розглядала основні правила та принципи поведіння з особами, позбавленими волі за рішенням МКС, та проаналізувала діяльність основних механізмів та органів, відповідальних за дотримання прав таких осіб.

Безперечно, наведені та деякі інші дослідження здійснюють свій внесок як у питання організації та функціонування пенітенціарної системи, так і у питання дотримання та реалізації прав засуджених.

Разом із тим, вважаємо, що без всебічного аналізу названої проблематики з точки зору науки конституційного права України дослідження правового статусу засуджених буде не повним та у деяких випадках такими, що позбавлене чітких та концептуальних орієнтирів й високих стандартів.

Адже, як зауважував видатний конституціоналіст Ю. М. Тодика, конституційні права і свободи, як об'єкт дослідження конституційного права України, виступають юридичною базою всіх прав і свобод, що зафіксовано у поточному законодавстві (всіх галузевих прав і свобод), оскільки вони містять найбільш змістовні й принципові положення у відповідних сферах суспільних відносин.

Погляд на названу проблематику з точки зору науки конституційного права України дозволить розкрити ті фундаментальні та найважливіші аспекти, які об'єктивно не можуть бути виявлені у межах дослідження інших юридичних наук. Так, зокрема, саме такий підхід дозволить поглянути на існуючі права, свободи та обов'язки засуджених критично та під кутом зору високих конституційних стандартів у цій сфері, а також сформувати наукове підґрунтя для докорінного реформування правового статусу

засуджених та внутрішньо-організаційних механізмів його забезпечення.

Отже, первинно потрібно з'ясувати статус засуджених як носіїв конституційних прав і свобод. Це зумовлено тим, що саме конституційні права і свободи покликані забезпечити необхідний простір та пріоритетні вектори розвитку для поточного законодавства, що покликано деталізувати й розвивати, закріплені в Конституції України основні права та свободи. Цей концептуальний підхід повною мірою стосується і кримінально-виконавчого законодавства та роботи з його удосконалення. О. П. Васильченко та А. В. Матат указують на те, що те чи інше конституційне право людини здебільшого знаходить більш детальний зміст у поточному законодавстві. Саме тому, коли ми говоримо про деталізований розвиток у поточному законодавстві, у тому числі й в кримінально-виконавчому, конкретного конституційного права як першооснови, то постає нагальна потреба у комплексному аналізі цієї першооснови.

У зв'язку з цим, постає питання про обґрунтування підходу, відповідно до якого засуджені виступають повноцінними носіями конституційних прав і свобод з метою більш детального розуміння кожного конституційного права й свободи як підґрунтя для їх належного розвитку у межах кримінально-виконавчого законодавства України.

Важливою характерною особливістю конституційних прав і свобод є те, що вони закріплюються на рівні Конституції України.

У зв'язку з цим, слід звернути увагу на те, що Конституція України у цілій низці своїх норм створює належне підґрунтя як для виокремлення конституційно-правового статусу засуджених, так і для належної реалізації та захисту їхніх прав і свобод.

У першу чергу, слід назвати конституційну норму, зафіксовану у частині 3 статті 63 Основного Закону України про те, що засуджені користуються усіма правами людини та громадянина, передбаченими Конституцією України, за винятком обмежень, визначених законом та встановлених вироком суду. Указана норма на конституційному рівні вказує на широкий спектр конституційних прав і свобод, які повною мірою поширюються на засуджених, окрім тих обмежень, що визначено виключно законом та встановлено вироком суду. З приводу цієї норми слід звернути увагу на таке.

Перше. Про користування конституційними правами та про відповідні обмеження встановлено на конституційному рівні (частина 3 статті 63 Конституції України). Наведене підкреслює особливий підхід конституціонодавця до вирішення питань гарантування прав і свобод засуджених. Як приклад, варто вказати на вирішення цих питань щодо інших категорій осіб (військовослужбовців, державних службовців тощо). Зокрема, про можливість користування конституційними правами і свободами та про обмеження військовослужбовців йдеться не на конституційному рівні, а на рівні поточного законодавства (частина 1 статті 9 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України та частина 1 статті 1-2 Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". Як видно, підхід до засуджених інший.

Друге. Частина 3 статті 63 Конституції України, як витікає з її положень, установлює загальне правило, у відповідності до якого засуджені користуються всіма правами людини й громадянина, передбаченими Конституцією України. Обмеження тих чи інших прав і свобод фактично розглядається як виняток.

Третє. Винятковий характер обмежень прав і свобод засуджених знаходить свій прояв у чіткій вказівці на юридичний механізм таких обмежень. Зокрема, вказано на те, що такі обмеження повинні визначатися законом і встановлюватися у вироку суду.

Той факт, що обмеження прав і свобод засуджених визначаються у нормативно-правових актах за юридичною силою не нижче закону, також вказує на конституційно-правовий статус засуджених та відповідає низці конституційних норм про обмеження прав і свобод виключно законом (частина 1 статті 33, частина 3 статті 34, частина 2 статті 35 тощо). При цьому, загальна конституційна норма про обмеження (частина 1 статті 64 Конституції України) вказує на те, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Отже, для обмеження конституційних прав і свобод засуджених створено належний конституційно-правовий механізм. Так, у Конституції вказано на можливість обмеження названої категорії осіб (частина 3 статті 63), а також вказано на те, що такі обмеження встановлюються законом та визначаються

вироком суду, який теж виноситься виключно на підставі закону.

У порівняльному аспекті слід указати на те, що такі чіткі підходи не завжди застосовуються до інших категорій осіб. Так, згідно з частиною 1 статті 9 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, військовослужбовці Збройних Сил України мають права і свободи з урахуванням особливостей, що визначаються Конституцією України, законами України з військових питань, статутами Збройних Сил України та іншими нормативно-правовими актами. Як видно, імператив про обмеження прав і свобод на рівні закону у цьому випадку не дотримано.

Стосовно того, що обмеження конституційних прав і свобод засуджених не лише визначаються законом, але і встановлюються у вирокі суду, варто зазначити те, що Конституція України запроваджує відповідний механізм забезпечення правосудності вироків. Так, відповідно до частини 1 та 3 статті 62 Основного Закону України, особа вважається невинуватою у вчиненні злочину та не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у законному порядку та встановлено обвинувальним вироком суду. При цьому, обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, що було одержано незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви стосовно доведеності вини особи тлумачаться на користь останньої.

Наведені конституційні гарантії правосудності вирокі суду слід розглядати у контексті норми, зафіксованої у частині 3 статті 63 Конституції України, що додатково вказує на те, що засуджені є повноцінними носіями конституційних прав і свобод.

Держава, проводячи та реалізуючи свою пенітенціарну політику, на рівні закону може запроваджувати відповідні види покарань та порядок і умови їх виконання (пункт 22 частини 1 статті 92 Конституції України). У цьому випадку розсуд держави в аспекті реалізації цієї політики є достатньо широким. Разом із тим, Конституція України створює умови для того, щоб такий розсуд не був безмежним та волонтаристським. Для цього існує жорсткий конституційний імператив, передбачений частиною 2 статті 28 Основного Закону України, який застерігає, що покарання не може бути жорстоким, нелюдським та таким, що принижує гідність засудженого. Це ж положення стосується й питань обмеження конституційних прав і свобод засуджених,

реалізації верховенства права при запровадженні таких обмежень на рівні закону.

В аспекті конструювання та реалізації конституційно-правового статусу засуджених слід урахувати пункт 14 частини 1 статті 92 Конституції України про те, що виключно законами України визначаються організація й діяльність органів та установ виконання покарань. Указану норму варто розглядати у контексті засад конституційного ладу України, де безпосередньо вказано на те, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачено Конституцією та законами України (частина 2 статті 19 Основного Закону України).

У зв'язку з цим, органи і установи виконання покарань, реалізуючи свої повноваження щодо засуджених, будуть здійснювати лише таку діяльність, яка визначається законами.

При цьому варто враховувати і те, що Конституція України містить широкий спектр й інших норм, які стосуються конституційно-правового статусу засуджених в Україні.

Формування конституційно-правового статусу засуджених здійснюється не лише завдяки конкретним конституційним нормам, що стосуються цих питань, але й завдяки юридичним властивостям Конституції України як нормативно-правового акту та природі покарання, на підставі призначення якого особа набуває статусу засудженого.

Потреба у формуванні конструкції «конституційно-правовий статус засуджених» зумовлено природою вказаних осіб. Вона, з одного боку, потребує належних гарантій відбування покарання для вказаних осіб тут і зараз, тобто у теперішньому часі. А, з іншого, ця природа має чітке спрямування на майбутнє, що зумовлено природою покарання, яке полягає у тому, що у майбутньому, після відбування покарання, відбудеться формування нової особистості та повноправного члена суспільства. Згідно з частиною 2 статті 50 Кримінального кодексу України, покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання учиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так й іншими особами. А у частині 1 статті 1 Кримінально-виконавчого кодексу України встановлено, що відповідне законодавство України регламентує порядок та умови виконання й відбування

кримінальних покарань із метою захисту інтересів особи, суспільства та держави шляхом створення умов для виправлення й ресоціалізації засуджених, запобігання учиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так й іншими особами, а також запобігання тортурам і нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими.

При цьому слід ураховувати те, що Конституція з одного боку є нормативно-правовим актом, який регулює релевантні суспільні відносини, а з іншого вона є програмним документом, який орієнтує на майбутнє. Як зауважує О. І. Радченко, Конституцію також можна розглядати як довгострокову програму співпраці та співіснування різних соціальних, політичних, демографічних, етнічних та інших груп населення, взаємовідносин суспільства із державою, визначення магістральних напрямів державної політики у різних сферах суспільного життя. Іншими словами, Основний Закон є програмою розвитку основних суспільно-політичних інститутів у коротко-, середньо- й довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим, коли ми говоримо про конституційно-правовий статус, то йдеться про статус, який встановлюється у першу чергу Конституцією України та це надає йому не лише стабільність та визначеність в умовах сьогодення, але й чітке спрямування на майбутнє.

З метою обґрунтування статусу засуджених саме як носіїв конституційних прав і свобод варто також звернути увагу на те, що у цьому аспекті існують не лише юридичні підстави для цього, деякі з яких ми навели вище. Існують також і фактичні підстави.

Не вдаючись їх до детального аналізу, оскільки це буде предметом окремого дослідження, варто вказати на таке. Беручи до уваги те, що держава відповідає за осіб, що перебувають під її контролем, до яких належить значна частина засуджених, то таких осіб можна віднести до вразливої категорії, порушення прав і свобод яких може тягти за собою значні наслідки.

Саме тому, враховуючи особливу місію держави в цілому та її пенітенціарної системи зокрема у сфері забезпечення безпеки, законності та правопорядку, формування доктринальних підходів до конструювання збалансованого конституційно-правового статусу засуджених є запорукою належної організації виконання покарань та захисту інтересів особи, суспільства та держави.

Висновок. Отже, на сьогодні є всі підстави для того, щоб говорити саме про конституційно-правовий статус засуджених в Україні, що зумовлено тим, що такі особи є повноцінними носіями конституційних прав і свобод.

У зв'язку з цим, актуальним є погляд на названу проблематику з точки зору науки конституційного права України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильченко О. П., Матат А. В. Конституційні права людини: зміст, функції та рамки обмеження / Права людини в Україні та у зарубіжних країнах: проблеми теорії та нормативно-правової регламентації. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/116-chapter_manuscript-2996-1-10-20200710_0.pdf
2. Габлей Н. Г. Засуджений, виправданий як суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2009. 20 с.
3. Гусак Ю.Д. Європейські стандарти утримання осіб в місцях несвободи. Суми, 2019. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75830/1/Gusak_masters_thesis.pdf
4. Конституційне право : підручник / за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука ; [О. С. Бакумов, Л. Д. Варунц, Т. І. Гудзь та ін.], Харків. нац. ун-т внутр. справ ; ; передм. М. І. Марчука. Харків, 2019. С. 31.
5. Краснокутський О.В. Поняття міжнародно-правових механізмів забезпечення прав засуджених до позбавлення волі. *Право і суспільство*. Харків. Вип.6. 2017. С.166-172.
6. Легенький А. М. Реформування пенітенціарної системи України в умовах євроінтеграції як адміністративно-правова наукова проблема. *Наука і правоохорона*. 2019. № 1. С. 114-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2019_1_17.
7. Почанська, О. С. Адміністративно-правове забезпечення прав громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні: сучасний стан та шляхи розвитку. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.)* / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, каф. адмін. права і процесу ф-ту № 3. – Харків, 2017. – С. 160-163.
8. Прасов О.О. Кримінально-виконавчі засади забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2021. 40 с.
9. Россіхін, В. В. Роль та місце пенітенціарних установ в радянській моделі державності України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 40 с.

10. Стрельбіцька Л.Я. Процесуальний статус засудженого в кримінальному провадженні України. Львів, 2015. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/Дисертація-3.pdf>

11. Тодика Ю. М. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні / Ю. М. Тодика, О. Ю. Тодика. - К. : Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2004. С. 88-89.

12. Толстенко Ю.О. Міжнародне співробітництво в пенітенціарній сфері. Харків, 2015. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/AFTOREF/Tolstenko_2015.pdf

13. Яворська О.О. Адміністративно-правові засади забезпечення особистої безпеки засуджених у виховних колоніях України. Київ, 2016. URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Specializovani_vcheni_radi/Yavorska/____.pdf

Стаття надійшла до редакції 20.04.2023

Стаття рекомендована до друку 23.05.2023

A.A. DIAKOVA

PhD student, Faculty of Law,

E-mail: a.a.dyakova22@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1900-8868>

V. N. Karazin Kharkiv National University

Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

LEGAL GROUNDS FOR JUSTIFICATION OF THE LEGAL STATUS OF THE CONVICTED AS BEARERS OF CONSTITUTIONAL RIGHTS AND FREEDOMS

ANNOTATION: The article analyzes the legal grounds for substantiating the legal status of convicts as holders of constitutional rights and freedoms, as well as the need for a comprehensive analysis of this issue from the point of view of the science of constitutional law of Ukraine. After all, such an approach acts as an important and necessary doctrinal basis for comprehensive improvement of penitentiary legislation and the practice of its implementation. However, on the basis of the analysis of the achievements of modern legal doctrine, the fact is stated that such studies are clearly lacking. Instead, the main attention is paid to the study of the rights and freedoms of persons serving a sentence within the framework of other legal sciences. The thesis is proved that a look at the mentioned problem from the point of view of the science of constitutional law of Ukraine will allow to reveal those fundamental and most important aspects that cannot objectively be revealed within the scope of the study of other legal sciences. So, in particular, it will make it possible to look at the existing rights, freedoms and duties of convicts critically and from the perspective of high constitutional standards in this area, as well as to form a scientific basis for the fundamental reform of the legal status of convicts and the internal organizational mechanisms for ensuring it.

On the basis of the analysis of the constitutional text, a conclusion is made about the substantial attention of the constitution maker to the legal position of convicts in Ukraine. Such an approach gives this status not only stability and certainty in today's conditions, but also a clear direction for the future. In this regard, it is noted that the formation of the constitutional-legal status of convicts is carried out not only thanks to the specific constitutional norms concerning these issues, but also thanks to the legal properties of the Constitution of Ukraine as a normative-legal act and the nature of the punishment, based on the appointment of which a person acquires the status of a convicted person.

Taking into account the above, a general conclusion is made that today there is every reason to talk about the constitutional and legal status of convicts in Ukraine, which is due to the fact that such persons are full bearers of constitutional rights and freedoms. In this regard, it is relevant to look at the mentioned problem from the point of view of the science of constitutional law of Ukraine.

KEY WORDS: *constitutional and legal status of persons, the Constitution of Ukraine as the Basic Law of Ukraine, constitutional and legal status of convicts, holders of constitutional rights and freedoms.*

REFERENCES

1. Vasylychenko O. P., Matat A. V. Constitutional human rights: content, functions and limitations / Human rights in Ukraine and in foreign countries: problems of theory and legal regulation. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/116-chapter_manuscript-2996-1-10-20200710_0.pdf. (In Ukrainian)

2. Gabley N. G. Convicted, acquitted as subjects of criminal procedural activity: autoref. thesis ... candidate law Sciences: 12.00.09 / National "Odesa Law Academy" University. Odesa, 2009. 20 p. (In Ukrainian)

3. Husak Yu.D. European standards for detention of persons in places of deprivation of liberty. Sumy, 2019. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75830/1/Gusak_masters_thesis.pdf. (In Ukrainian)

4. Constitutional law: a textbook / in general. ed. O. S. Bakumov, T. I. Gudz, M. I. Marchuka; [AT. S. Bakumov, L. D. Varunts, T. I. Hudz, etc.], Kharkiv. national University of Internal Affairs cases; prev. M. I. Marchuk. Kharkiv, 2019. P. 31. (In Ukrainian)

5. Krasnokutskyi O.V. The concept of international legal mechanisms for ensuring the rights of those sentenced to deprivation of liberty. Law and society. Kharkiv. Issue 6. 2017. P. 166-172. (In Ukrainian)

6. Legenkyi A.M. Reforming the penitentiary system of Ukraine in the conditions of European integration as an administrative and legal scientific problem. *Science and law protection*. 2019. No. 1. P. 114-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2019_1_17. (In Ukrainian)

7. Pochanska, O. S. Administrative and legal protection of the rights of citizens sentenced to deprivation of liberty in Ukraine: current state and ways of development. *Modern problems of administrative law and process: theses addendum. participants of the All-Ukrainian science and practice conf. (Kharkiv, June 30, 2017)* / Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kharkiv. national University of Internal Affairs affairs, cafe admin of Law and Process of Law No. 3. - Kharkiv, 2017. P. 160-163. (In Ukrainian)

8. Prasov O.O. Criminal-executive principles of ensuring the non-property rights of those sentenced to imprisonment: autoref. thesis ... Doctor of Law. of science Zaporizhzhia, 2021. 40 p. (In Ukrainian)

9. Rossikhin, V.V. The role and place of penitentiary institutions in the Soviet model of Ukrainian statehood: autoref. thesis ... Doctor of Law. Sciences: 12.00.01. Hark. national University of Internal Affairs affairs. Kharkiv, 2016. 40 p. (In Ukrainian)

10. Strelbytska L.Ya. Procedural status of the convicted in the criminal proceedings of Ukraine. Lviv, 2015. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/Dissertation-3.pdf>. (In Ukrainian)

11. Todyka Yu. M. Constitutional and legal status of a person and a citizen in Ukraine / Yu. M. Todyka, O. Yu. Todyka. - K.: Concern "In Yure Publishing House", 2004. P. 88-89. (In Ukrainian)

12. Tolstenko Yu.O. International cooperation in the penitentiary sphere. Kharkiv, 2015. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/AFTOREF/Tolstenko_2015.pdf. (In Ukrainian)

13. Yavorska O.O. Administrative and legal principles of ensuring the personal safety of convicts in educational colonies of Ukraine. Kyiv, 2016. URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Specializovani_vcheni_radi/Yavorska/____.pdf. (In Ukrainian)

The article was received by the editors 20.04.2023

The article is recommended for printing 23.05.2023